

Viorika

Még egy domb következett, aztán végre feltűnt a város. Kis fehér házak olvadtak bele a ködös szürkéségbe s felettük bozontos sötétlila felhők lebegtek. Az útszéli fákról bánatosan csepegett az eső s a házak cseréptetői úgy csillogtak, mint a halak pikelyes teste. A város semmi jóval nem kecsegtetett, mindketten éreztük ezt. Mégis jó volt arra gondolni, hogy megérkezünk, talán fűtött szoba is vár ránk valahol s reménykedtünk, hogy ez a város az elnyúlt erdélyi kirándulás utolsó állomása, pár hét múlva hazakerülünk és leszerelünk.

Egész nap autóba ültünk, fáradtak voltunk s aláposan átfáztunk. Bálint dél óta dörmögött, panaszkodott, hosszú lábát nem tudta már hová tegye a kis személykocsiban, forrt benne a düh, átkozta a bevonulást és a megveszékedett világot. Ilyenkör úgy viselkedett, mintha én lennék az oka, hogy sehogyse akar véget érni az erdélyi katonáskodás.

A főutca, ahol megálltunk, hemzsegett katonáktól s a házak ablakaiban ázott zászlókat lengetett a hideg őszi szél. Mint értesültünk, egyik miniszterünk járt aznap itt, annak tiszteletére öltött zászlódiszt a városka. Meglepve forgattuk fejünket, majdnem minden házon ott lógott a német horogkeresztes lobogó s akadt sok olyan is, amelyről a piros-fehér-zöld hiányzott.

Szász fészek volt, ahol a két hónapja bevonult magyar csapatokat merev, hűvös arcok és nemzeti szocialista pártjelvényes komor városatyák fogadták, akik pillanatig se titkolták, mennyire fájlalják, hogy az új határ két részre szakította az erdélyi szászságot s elválasztja ősi városukat Brassótól és Nagyszebentől.

Igen, minderről hallottunk már. Mégis, az elénk táruló látvány megdöbbenett, a rikító idegen zászlók sértették szemünket. Gyűlöltük a várost, s Bálint olyan képpel nézett végig a civil járókelőkön, mintha legszívesebben lelökné őket a járdáról. A megnagyobbodott ország keleti sarkából jöttünk, majdnem kétszáz kilométerrel közelebb Budapesthez s most mégis úgy éreztük, valahová messze idegenbe vetődtünk. Reggel még Csikszeredán voltunk, észembe jutott házigazdánk fenyőpálinkája, feleségének főztjei és a hajnalba nyúló tarokcsaták, a magyar vidéki élet idilljei, amelyek néha pár órára feledtették, hogy katonák vagyunk, bevonulni jöttünk, közigazgatást átvenni, vasutat építeni és hazafias ünnepélyeket rendezni, nem pedig kirántott csirkét enni, jót aludni ebéd után egy elsötétített almászagú szo-

lában és spriccer mellett nyugdíjas állomásfőnökökkel tarokkozni. Ugy látszik Bálint is ilyesmiken törhette a fejét, ő is a csikszeredai napok emlékein tünődött.

— Kikkel fogunk itt tarokkozni? — kérdezte megvetően. Szavai úgy hangzottak, mint egy sóhajtás s meg se várva választomat, káromkodott egyet.

Híres rossz katona volt, nem fogott rajta semmiféle katonai tudomány, de káromkodni jól megtanult. Lógott rajta az uniformis, köpenye pecsétetes volt, sápkája zsiros. Száz méterről meglátszott rajta, hogy nem való rá egyenruha. Karpaszományos őrmester volt, annak idején pár heti korábbi leszerelés reményében nem jelentkezett tisztí vizsgára. Valóságos kínszenvedés volt neki a katonáskodás, iszonyú szerencsétlenség érezte magát. Együtt szolgáltuk katonaéviünket, azóta ismertem.

Most ott állt mellettem térdig erő, kurta kincstári köpenyében, szemüvege mögül szűnyin, ellenségesen nézte a várost és szidta a svábok mindenségét. Megvártam míg befejezett egy különösen cifra káromkodást, aztán elindultunk a városparancsnokságra, hogy szállást szerezzünk magunknak! Ahogy mentünk az utcán, úgy éreztük, a járókelők óvatosan kikerülnek s a nők keresztül néznek rajtunk. Csak Bálint hórihorgas alakjának jutott egy-egy gúnyos mosoly; viháncolt, németül beszélő gyerekek megbámulták himbálózó járását, égimeszelő természetét.

A ház, ahová a szállásutalványokkal zsebünkben félóra bolyongás után becsöngettünk, a város szélén, egy kopár térség közepén állt, magányosan, szomorúan. Az ég közben kitisztult, a hold fénye szétfolyt a nedves háztetőkön. Vakolatlan, barátságatlan vöröstéglás épület volt. Inkább hivatalfélének nézte volna az ember, mint lakóháznak. Piszkos vizű, megáradt patak folyt mellette, partján kopasz fűzfákkal s nem messze tompán, sejtelmesen vízimalom zakatolt. A ház mögött szántóföldek nyújtózkodtak, elveszve a komor éjszakában.

Mezítlábás, vigyorgó román parasztlány nyitott ajtót. Alighogy beléptünk elszaladt, magunkra hagyva az előszobában. A falakon szarvasagancsok meredeztek, a fogason elnyűtt vadászkalap és kopott lódenkabát lógott, egy vázában hervadt mezei virágok szomorózkodtak. Felette iskolai csoportképen akadt meg a szemem, lányok matróz ruhában, komolyan, ünnepélyesen. Alján román felírás és egy évszám: 1923. Orromat édeskés, kicsit émelyítő ételszag csapta meg, törökméz és fűszeres, cukros likőrök illata.

Rövid bémész terepszemle után ajtó nyílt és belépett egy nő. Harminc év körülnek néztem. Kemény vonású szép arca bosszúságot és türelmetlenséget tükrözött. Ragyogó, kékes fekete haját kis kontyban fogta össze hátul s nagy barna szeme hideg fénnel mért végig minket.

— Hol a másik tiszt? — fordult hozzám németül, furcsa ének-lős kiejtéssel. — Tudomásom szerint két tiszt beszállásolásáról volt szó — tette hozzá megnyomva a tiszt szót.

Megmagyaráztam neki, hogy bár igaz, Bálint csak őrmester, de mérnök, tisztí beosztása van s így őt is megilleti a tisztí szál-
lás. A nő idegesen vállat vont, aztán megfordult, benyitott egy
szobába és villanyt gyújtott.

— Ez lesz a szobájuk. Ha valamire szükségük van, cse-
gessenek a lánynak. Nem tud ugyan magyarul, de majd valahogy,
megértik egymást.

Jó éjtszakát kívánt és becsapta maga után az ajtót. Kicsit
megszeppenve, szótlánul álltunk a szoba közepén. Körülnéztünk:
az ágyaink meg voltak vetve s a sarokban egy nagy fehér cse-
répkályhában parázs izzott.

— Elég kellemetlen nőszemély — állapítottam meg tárgyi-
lagosan kis idő múlva.

Bálint az ablaknál állt, nézte a holdat. Idehallatszott a ma-
lom zúgása s valahol messze kutya vonított.

— Román — felelte elmélázóan, gyengés pártfogással hang-
jában. — Láttad, hogy remegett az ajka?

Meg mertem volna esküdni, hogy képzelődött. De nem akar-
tam vitatkozni vele. Bálint szerette az ilyen túlzásokat, ismertem
már erről az oldaláról.

— Hogy gyűlölhet minket! — folytatta és megfordult. Arca
ragyogott, mintha felfedezése-rendkívül boldoggá tette volna.

Hallgattam, ölelgettem és símogattam a cserépkályhát, pró-
báltam felemelegíteni tagjaimat. Valahonnan beszélgetés foszlá-
nyai ütöttek meg a fületem. Néhány román szó. Hirtelen megint
megcsapta az orromat az előbbi édeskés szag. Ugy látszik az egész
ház át volt itatva vele. Aztán becsapódott egy ajtó és elcsende-
sedett a ház...

... Másnap megérkezett Forbát alezredes, a parancsnokunk.
A késő délutáni órákban találkoztunk vele a város kávéházában.
Gyomrával bajlódó, szikár, ötven felé járó férfi volt. Ugy érez-
tem, nálunk is jobban unja már az erdélyi bevonulást. Valamikor
huszár volt, nemrég került át a trénekhez. Gyűlölte ezt a mester-
séget, zabot meg patkószöveget szállítani, gépkocsivezetőkkel és
vasutasokkal veszekedni. Ha néhanapján kijött a rakodáshoz,
undorodva nézte a sok autót, egyáltalában nem volt híve a had-
sereg motorizálásának.

— Maholnap minden katonából sofőr meg szerelő lesz — ál-
lapította meg egyszer bosszúsan.

Minden szombaton Budapestre utazott, dolgát immel-ámmal
végezte. Nem volt bajunk vele, ritkán elegyedett szóba velünk s
hetekig tartott, míg neveinket megtanulta. Most is csak pár percig
maradt velünk. Megkérdezte, jött-e újabb szállítmány, aztán fi-
zetett s rugdalózó huszáros léptekkel kísértelt a kávéházból.

Mikor kiértünk az utcára a korzó üres volt már, égtek a gáz-
lámpák s a főtemplom melletti árkádös, fehér házak úgy világí-
tottak, mint a kísértetek. Az ablakokban nők áldogáltak, korhe-
lyek és titkos szerelmesek után leselkedve. A hold ragyogott az
égen, bevilágítva a parkok sötétébe, tornácos udvarok rejtekébe.

Nagy körülövel, a patak mentén mentünk végig. A parton halkán sóhajtoztak a fűzfák a gyenge szélben, bánatosan áztaták ágaikat a zavaros, agyagos vízben s lábunk alatt kövér békák ugrándoztak. Aztán felbukkant a vöröstéglás ház, komoran, barátságatlanul, mit egy börtön. Az ablakokat spaletta fedte, világosság sehol se látszott.

A cseléd nyitott ajtót, vigyorogva, megbámult minket, akár csak tegnap. De most nem szaladt el, megvárta míg bementünk a szobánkba. Pár perc múlva bejött ágyazni. Nagyokat ütött a párnákra, széles, ősi mozdulatokkal. Szeme szögletéből sunyin néha ránk sandított. Azt hiszem, félt tőlünk, hátha leteperjük az egyik ágyra. Ki tudja, milyen tapasztalatai lehettek a katonákkal.

Mikor kiment, Bálint ledobta magát ágyára. A mennyezetre meresztette tekintetét s rosszindulatúan, sértődötten hallgatott. Én leültem az asztalhoz, hogy levelet írjak haza. Pedig rossz híreim voltak. Délután a hadosztályparancsnokságon azzal fogadtak, hogy még hetekig eltarthat a leszerelésünk. Bálintnak nem is merem szólni róla. Az utolsó sorokat írtam, mikor kopogtattak ajtónkon. Egy tagbaszakadt, idős férfi lépett be a szobába. Arca lilás vörös volt, mintha nagy hidegből jött volna; tokája ráfolyt gallérjára s húsos állán hegyes, ősz kecskészakál virított. Alakja majdnem megtöltötte az ajtót s nyugodt tekintetéből a kövérek derűs biztonságérzése áradt. Benne járhatott már a hatvanas években, háta kicsit meghajlott s lábát nehezen húzta.

Bemutatkoztunk. Németül beszélt. Dinu Dobrescunak hívták. A név ismerős volt, de csak később eszméltem rá, erre a névre volt szállásutalmányunk kiállítva. Közölte velünk, hogy földbirtokos, nem messze a várostól van a földje s mellesleg a házigazdánk. Érdeklődött, jól alszunk-e, nem zavar-e a malom zúgása s van-e valami kívánságunk? A város persze unalmas, van ugyan mozija, de bizony nem is tudja, hogy játszik-e mostanában. Ugy értette, a bevonulás óta. Ekkor egy pillanatra elhallgatott, majd rövid szünet után mosolyogva megkért minket, jőjjünk át az ebédlőbe egy pohár borra.

A miénkkel szomszédos, tágas sarokszobába mentünk. Mikor leültünk, elmesélte, hogy az első világháború előtt a közös hadseregben szolgált mint tartalékos tiszt s önkéntes éve egy részét Budapesten töltötte. Mindez úgy látszik arra indította, hogy a második pohárnál pertut igyon velünk. De nem volt idő elmélkedni ezen, Dobrescu állandóan koccintott és töltött, innunk kellett, ha akartunk, ha nem. Közben dőlt belőle a szó. Bőbeszédű kedélyes embernek látszott. Kiderült, pár szót tud magyarul is s hahotázva rögtön el is dadogott néhány útszéli ocsmányságot. Borzongató volt hallgatni. Trágárságaink idegen szájból, hibásan, rossz kiéjtéssel, csakúgy mutatványszerűen, sokkal förtelmesebben hangzanak, mint egyébként.

Jól kiröhögte magát, majd egy pillanatra elhallgatott, aztán felénk fordult.

— Azt hiszem, ismeritek már Viorikát! —

Vállunkat vonogattuk, fogalmunk sem volt, nőről, gyerekről, kutyáról van-e szó. Dobrescu felállt, az ajtóhoz ment és románul kikiáltott valamit. Csakhamar megtudtuk, mostohalányának szólt, valószínűleg annak a nőnek, aki tegnap olyan barátságatlanul fogadott minket. Valóban, pár perc múlva belépett ismerősünk. Arca sápadt volt, de ajkán festék piroslott. Zöld szövetruhát viselt s nyakán gyöngysor csillogott. Ingerülten románul mondott valamit. Dobrescunak, utána kezét nyújtotta felénk és letelepedett egy félreeső sarokba. Tekintete kemény, ellenséges pillantással szaladt végig rajtunk. Ugy látszik, nem akart barátkozni.

Dobrescu csendesebb lett, öblös hahotái ritkábban harsogtak fel. Néha lopva Vioricára nézett, aki hallgatva ült a sarokban s merev, hideg arccal bámulta egy szőnyeg mintáit.

Dobrescu később a háborúról kezdett beszélni, az új német hadisikerekről s Anglia látszólagos tehetetlenségéről. De időnkint óvatos kérdéseket intézett hozzánk, mintha puhatolózna, megbízhat-e bennünk, nem vágjuk-e el éjtszaka a torkát.

Másnap délelőtt megérkezett a vár szállítmány s elkezdődött a futkosás és a vitatkozás ingerült vasútasokkal, akik utálták a katonákat, amiért beavatkoztak az államvasútak dolgába. Feladatunk az volt, hogy az állomásra beérkező szerelvényeket minél előbb kiürítsessük. Ezen kívül ügyelnünk kellett, hogy ne lopjanak túl sokat. Mert loptak a gépkocsivezetők, a vonatkísérők, az átvevő és átadó alakulat emberei, a rakodó munkások, mindenki. Katonák voltak. Így nevelték őket.

— Szerezz fiam — fejezte ki magát finoman az őrmester vagy az ezredes és mindenki tudta, hogy kell szerezni. Az ügyesebb lopás érdem volt, amiért dícséret járt. Istenes, jámbor családapák vedlettek át agyafurt hétpróbás tolvajokká, mihelyt felvették az egyenruhát.

A napok multak s jöttek egymás után a szerelvények, hozták a Székelyföldre a zabot, a patkószőget, a búzát és a cipőtalpat. Bálint csinálta a grafikonokat. Más dolga nem is volt. Forbáth ugyanis szenvedélyesen gyűjtötte a grafikonokat. Minden nap megnézte Bálint munkáját, büszke volt rá, mintha saját műve lett volna, mindenkinek eldicselkedett vele s Bálintot időnkint egy-egy elismerő féjbólintással tüntette ki.

Lassankint megbarátkoztunk Dobrescuékkal. Idővel Viorika is megszeliődött. Legalább is szóba állt velünk. Persze minden alkalmat megragadott, hogy politikai vitákat kezdjen, szívesen emlegette a húsz év előtti budapesti román megszállást s eszébe se jutott titkolni, mennyire gyűlöli a magyarokat. Mostohaapja időnkint leintette, ramordult románul, de Viorika rendszerint nem hagyta magát. Kigúnyolta történelmünket, otrombára nagyította hibáinkat. A földkerekség legkomiszabb, legönzőbb népének tartott minket. Eleinte sokat bosszankodtam és veszekedtem vele, de hamarosan beláttam vitáink céltalanságát.

Kitűnő vacsorákat kaptunk, a román konyha remekei kerültek az asztalra. Viorika, mint háziasszony igazán kitett magáért, Szórakoztatásunkról pedig Dobrescu gondoskodott. Ontotta az anekdótákat és vicceket, amelyeken maga mulatott legjobban, akkorákat hahotázva, hogy beleremegett a ház. A politikát kerülte, óvatos volt s ha többet is ivott kelleténél, akkor is csak a németeket szidta.

Már több mint egy hónapja laktunk náluk, amikor egy este irodánkból jövet meglepő látványban volt részem. Fájt a fejem, sértámtam egyet a malom körül. Éppen feljött a hold, ezüstös fényben úszott a táj, zúgott a malom s az őszi bogarak dús dalaikat énekeltek. A hídnál, ahogy befordultam, Viorikán és Bálinton akadt meg a szemem. A híd közepén álltak a korláthoz támaszkodva, átölelvé egymást. Gyorsan meg akartam fordulni, de már késő volt, Viorika észrevett és utánam kiáltott. Nem tehettem mást, odamentem hozzájuk. Bálint zavartan a szállításokról kezdett beszélni, Viorika nyugodt volt, szeme boldogan csillogott s mosolyogva nézett rám. Csakhamar elbúcsúztam tőlük s bementem a házba levelet írni. Azonban pár sornál nem jutottam tovább. Gondolataim kint jártak a malomhídnál. Igen, Viorika az utóbbi időben abbahagyta a magyarok csepülését s ritkábban politizáltunk. Észrevehettem volna. Azt is értettem már, miért hozatta Bálint rendbe egyenruháját, miért tűnik el mindennap oly korán az irodából s miért van annyi virág a lakásban. Bálint már a grafikonokat is otthon csinálja. Sőt, mostanában káromkodni se szokott.

Kinéztem az ablakon. Éppen jöttek hazafelé, átkarolva egymást, imbolygó, tétova léptekkel, mint az ittasok.

Bálint csak másnap este, lefekvés előtt tett említést találkozásunkról a hídon. Dobrescu pár napig a birtokán volt, délután érkezett, nagy vacsorát kaptunk s megint későn kerültünk ágyba.

— Már régen beszélni akartam veled Viorikáról — kezdte, fel és alásétálva a szobában. — Arról van ugyanis szó, hogy valószínűleg elveszem feleségül.

— Remek magyar asszony lesz — jegyeztem meg gúnyosan. Meglepetésemben hirtelen nem jutott más eszembe.

— Hidd el, nagyon megváltozott... Én jobban ismerem... Sokszor pedig tulajdonképpen igaza van.

Hallgattam. A nehéz enyedi furminttól, amit este ittunk, majd leragadt a szemem. De Bálintot nem kellett bízgatni. Dölt belőle a szó. Viorikáról és szerelmükről mesélt, lelkesen, sugárzó arccal. Már szundikáltam, csak utolsó szavai rögződtek meg bennem.

— Azt hiszem, mégis le fogom tenni a tiszti vizsgát. Mégse maradhatok örökre őrmester... Viorika is úgy gondolja...

Az elkövetkező időkből Dobrescu nagyon gyakran elutazott pár napra. Néha a birtokán, máskor Kolozsváron, vagy Nagyváradon akadt dolga. Szinte olyan volt már nekünk, mint egy vendég. Kicsit untuk is már, megelégtük harsogó kedélyességét, vicceit és azt a túlbuzó, lankadatlan igyekezetet, amivel minden va-

csora után asztal alá akart inni bennünket. Örültünk, ha láttuk, hogy csomagol, pár napra megint csendesebb lett a ház, kipihengettük magunkat.

— Aztán el ne csavarjátok Viorika fejét míg távol vagyok — búcsúzott kedélyeskedve minden alkalommal, gurgolózó nevetéssel kísérve szavait. Ez a szellemeskedése egyre kínosabb volt, Bálint torz grimasszal válaszolt, Viorika pedig úgy tett, mintha nem is hallotta volna.

Az irodában elintéztem, Bálintnak csak pár órára kellett naponta bejönnie. Forbáth észre se vette állandó távollétét, a grafikon rendbe volt, más ügye érdekelte. Összeszedtem a tisztí vizsgához szükséges könyveket és Bálint nekikezdett a tanulásnak. Viorika olvasott vagy kézimunkázott, Bálint pedig fel és alá sétálva a szobában tanulta a harcászati szabályzatot és a többi katonai tudományt. Forbáth még bevonulásunkkor felszólította, hogy tegye le a vizsgát, de Bálint hallani se akart róla. Kéreken kijelentette, hogy nem akar tiszt lenni s legszívesebben még őrmesteri rangjáról is lemondana, csak ne kellene többé egyenruhát húznia.

En időközben megtaláltam a város tarokkozóit s délutánjaim javarészét kártya-asztal mellett töltöttem. A színhely a Katolikus Kör volt. A régi magyar közigazgatás nyugdíjasai és elszegényedett megyei urak jártak ide kártyázni, politizálni s megbeszélni a világ eseményeit. Öreg, tudós kártyások voltak, engem valószínűleg csak az egyenruhám miatt vettek be maguk közé. Az alsós meg a tarokk járta, filléres alapon, de halálos komolyan. A Körnek volt italmérése is s vacsorát is lehetett kapni bent. Szívesebben jártam ide, mint a tisztí étkezdébe s gyakran csak késő este kerültem haza.

Volt itt egy öregúr, Simanek Guszti bácsi, nyugalmazott városi levéltáros, akivel össze is barátkoztam. Borvirágos képű, bozontos szemöldökű emberke volt, agglegény és vad nőgyűlölő. A kártya után legtöbbször együtt mentünk haza, ott lakott ő is a malom környékén. Nem szerette a sok beszédet, csendben, hallgatva botorkáltunk végig a rosszul világított, girbe-görbe utcákon. De egyik este, nem tudom mi szállta meg, egyszerre csak megeredt a nyelve.

— Hát öcsém, ide figyelj, mert most olyat hallhatsz, amitől távta marad a szád! — Így kezdte és megállt egy utcasarkon a gázlámpa alatt. Apró malacszeme izgatottan csillogott s nyomaték kedvéért megfogta a karomat. — Ki tudja kerülsz-e még valaha ide az Isten háta mögé és igazi úriembernek ismerlek, akire lehet titkot bízni. Meg aztán úgyis vége a román világnak.

Hideg volt, a jeges novemberi szél végigsüvített az utcákon. Dideregve, türelmetlenül vártam, hogy belekezdjen mondanivalójába. Talán Simanek bácsi is kémeket fogott? Ekkoriban mindenki kémek után szaglászott. De tévedtem, egészen másról volt szó, Viorikáról.

— Négy éve, hogy elvette — súgta és körülnézett, mintha félne, hogy hallgatózik valaki. — Bukarestben esküdtek meg, mert

— tudja Isten miért — nem akarták, hogy híre menjen erre mifelénk.

Szemé csillogott, izgatottnak látszott s ajka körül ravasz, gúnyos mosoly játszott.

— Nagy betyár az a Dobrescu... Én is csak véletlenül tudtam meg, hogy házasságok. Másfél éve Bukarestben jártam, egyik húgom él a román fővárosban, azt mentem meglátogatni. Ott akadtam össze Dobrescu öccsével. Valamikor iskolatársak voltunk Kolozsváron, de már talán húsz éve nem láttam. Hát tőle tudtam meg a dolgot. Véletlenül kikottyantotta. Láttam rajta, rögtön meg is bánta, de már késő volt. De lelkemre kötötte, hogy ne mondjam el senkinek, mert a bátyja agyonveri.

Az öreg ekkor elhallgatott. Lesütötte szemét és botjával rajzolt valamit az út porába. Úgy éreztem, kicsit restelte, hogy eljárt a szája. Később elmesélte, hogy Dobrescuék teljesen visszavonulva, maguknak élnek, emberek közé sohasem járnak. Az asszony évenként alig pár hónapot tölt a városban. A nyár elején kimegy a birtokra s késő őszig vissza se jön. A téli hónapokra pedig Bukarestbe utazik nővéréhez.

Mikor elváltuk, meg kellett ígérnem, hogy amit hallottam senki fiának nem mondom el, mert akkor vége a becsületemnek.

Koválygó fejjel mentem be a házba, átfázva testileg, lelkileg. A vacsora már az asztalon volt és Dobrescu kedélyesen rámförmedt, mikor meglátott.

— Talán bizony lányok után jársz!! — harsogta vad nevetéssel. Vacsora közben elnéztem azt a majdnem kétméteres, bika-nyakú románt. Úgy evett, mintha éhezették volna. Mohón, csámcsogva, nagyokat szürsölve közben a szódás borból. Valami szálnalomféle fogott el Viorika iránt, bámultam nyugtalan, vékony ujjait, meleg fényű, nagy barna szemét s tünődtem, mi fűzhetette ehhez a kecskeszakállas ősemberhez. Bálint Budapestről mesélt, őt hallgatta áhítatos, szerelmes figyelemmel.

Nehezen aludtam el. Simanek bácsi szavai fülemben zúgtak, hallottam Dobrescu csámcsogását, Viorika éneklős beszédét, hal-kan csengő, boldog nevetését. De Dobrescuék is sokáig fent voltak még. A ház felső, emeleti részét látkák. Csikorgott a falépcső, ajtók nyíltak. Léleketviisszafojtva füleltem, ideges nyugtalansággal szívemben, mintha új titkokra lesnék.

Nem tudtam tovább várni, másnap délután magammal vittem Bálintot a kávéházban és elmondtam neki, amit hallottam.

— Nem igaz — kiáltotta kivörösödött arccal. Aztán elhallgatott, maga elé meredt, levette szemüvegét és megtörülte. Szemét összehúzta, mintha bántaná a fény, majd egy hirtelen mozdulattal megragadta az asztalon lévő poharat és irtózatossal dühvel a földhöz vágta.

— Fizessünk és menjünk — mondta kis idő múlva valamivel nyugodtabb hangon.

Kint az utcán elmesélte, hogy úgy tervezték, egyelőre titokban tartják házassági tervüket, megvárják a leszerelést.

— Legszívesebben az első vonatra felülnek — mondta elkeseredve és káromkodott egyet.

— Ugy érzem magam, mintha valami gaz tréfa áldozata lennék. S az a furcsa, miné: többet gondolkozom rajta, annál hihetlenebbnek tűnik, hogy Viorika más felesége. Olyan volt a csókja, mint egy tizenhatéves lányé. Buta, szerencsétlen történet... Ha éppen kíváncsi vagy rá, elárulhatom, nem volt viszonyunk — jegyezte meg és kesernyésen mosolyogva rámpislantott.

Szótlanul bandukoltunk. Később, mikor megkérdezte mitévő legyen ezek után, rövid gondolkodás után azt tanácsoltam neki, próbáljon úgy viselkedni, mintha mi se történt volna. Eleinte hallani se akart róla, hevesen tiltakozott, de aztán megnyugodott, úgy látta ő is, ez az egyetlen, amit tehet...

— Pár hét múlva úgyis leszerelünk, vagy leváltanak minket... Megpróbálom...

Ettől kezdve megint rendesen bejárt az irodába, próbálta elfoglalni magát, elkísért az állomásra a rakodáshoz s igyekezett lehetőleg kevés időt tölteni Dobrescuék házában. A tisztí vizsgáról se esett többé szó, a szolgálati könyveket vissza is adta.

De leszerelésre hiába vártunk. S leváltásról se jött semmi hír. Forbáth mostanában már pénteken elutazott s szerda előtt vissza se jött. A szállításokba bekapcsolódott a Mateosz és a Mávaut is, a honvédségre már alig volt szükség, de úgy látszik megfélemeztek rólunk. Forbáthot is hiába faggattuk, mi lesz velünk, állandóan csak azt hajtogatta: „Majd megemlítem a minisztériumban”, de ez nem jelentett semmit, mert akármit kérdeztünk tőle, mindenre ezt válaszolta.

Bálint napról-napra idegesebb és türelmetlenebb lett, de Viorikával szemben — legalább is jelenlétemben — valóban úgy viselkedett, mintha nem tudná titkát. Debrescu mostanában is gyakran volt távol. Én magukra hagytam őket, vacsora után visszatértem szobámba levelet írni, vagy olvasgatni s legtöbbször aludtam már, mikor Bálint lefeküdt. Egyik éjjel arra ébredtem, hogy valaki bejött a szobába. Bálint volt. Nem gyújtotta meg a villanyt, sötétben vetkőzött. Óvatosan, nehogy észrevegyem, hogy felébredtem, megnéztem foszforos órámat. Reggel négy óra volt. Ettől kezdve — Dobrescu távollétében — majdnem mindig hajnal felé került ágyba.

— Nem lehet ezt bírni — mondta egyszer nekem. — Fáraszt már a játék s undorodom magamtól. Ha még sokáig itt tartanak minket, katonaszökevény leszek.

Közben beköszönött a tél, a város fehérbe öltözött és megszépült. Sízni jártunk Viorikával a közeli hegyekbe, bebarangoltuk a környéket. Hallgattam, ahogy eljövendő életükről beszéltek, terveikről, milyen lakásuk lesz, milyen bútorokat vásárolnak. Tudomásul vettem, hogy én leszek esküvőjükön Bálint tanúja s első gyerekük keresztapja. Viccelődtek s a havas hegyek Viorika boldog kacagását visszhangozták. Ha találkozott pillantásom Bálintéval, elkapta tekintetét és lesütötte szemét, mintha szégyenkezne.

Egyik este lefekvés előtt ingerült hangú veszekedésre lettünk figyelmesek.

— Veszekszik a házaspár! Jegyezte meg Bálint és csúnyán káromkodott egyet.

Viorika másnap rosszkedvű volt és nagyon fáradtnak látszott. Dobrescu délután elutazott s szokásától eltérően, ezúttal nem búcsúzott el tőlünk. Az utóbbi időben mogorvább lett s ha pár napra kiment birtokára már nem azzal vált el tőlünk, hogy „ne csavarjuk el Viorika fejét.”

Bálint január közepén táviratot kapott anyjától. Apja súlyos beteg volt, halálát várták, haza hívták. Bálint azonnal csomagolt s két óra múlva már az állomáson voltunk. Leszerelésünk napok kérdése volt, tudtuk, nem kell már visszajönnie. De Viorikának nem mertük megmondani. Bálint megígérte, hogy amint tud, visszajön. Viorika sápadt volt, alig tudtak pár szót váltani. A vonat indulása előtt megcsókolták egymást. Utoljára. Bálint már a kocsilépcsőjén állt, mikor odaszólt hozzám magyarul.

— Rád bízom Viorikát. Vigyázz rá és okos légy!

Aztán megindult vele a vonat. Viorika görcsösen belekapaszkodott a karomba és csendes sírás rázta testét.

Este kettesben ültünk vacsorához, Dobrescu még nem jött meg. Viorika alig evett, meredten bámulta üres tányérját és hallgatott. Mikor a lány leszedte az asztalt, rögtön vissza akartam menni szobámba, de Viorika megkért, hogy maradjak még, beszélni szeretne velem. Leültünk a kályha mellé s ekkor az asztalon elmesélte nekem házassága történetét.

— Mikor elvégeztem az egyetemet és hosszabb időre hazajöttem, anyám már halálos beteg volt. Tulajdonképen csak ekkor, anyám betegágyánál ismertem meg jobban Dinut. Mikor megesküdtek, Svájcban voltam intézetben. Félév múlva Davosban találkoztam velük. Ekkor láttam férjemet életemben először. Anyám szörnyű állapotban volt, alig ismertem meg, mikor megláttam. De bízunk Davosban, hogy itt rendbeszedi magát, meggyógyul. Hat éven át reménykedtünk s küldtük egyik szanatóriumból a másikba. Dinuval jóformán csak pályaudvarokon és szanatóriumi szobákban találkoztam. Az intézet után egyetemre kerültem. Nyáron is csak napokra jöttem haza, szünidőmet rendszerint külföldön vagy Bukarestben töltöttem nővéremnél. Ha levelet váltottunk, abban is csak anyámról volt szó. Anyám betegsége, az örökös aggodás, reménykedés mégis összefűzte sorsunkat. S mikor négy évvel ezelőtt egy bukaresti vendéglőben megkérte a kezemet, nem is csodálkoztam. Valahogy úgy éreztem, így kellett történnie. Pár hét múlva a felesége lettem. Anyám ekkor már másfél éve halott volt.

Elhallgatott. Maga elé meredt, kifejezéstelen, merev arccal.

— Higyje el, nagyon jó házasság volt — folytatta kis szünet után s nagy barna szemével rámnézett. — Dinu egyszerű ember. Maguk nem ismerik. Mostani viselkedése nekem is idegen. A bécsi döntés, a bevonulás nagyon megviselték. Aztán jöttek maguk.

Hisz nem fiatal ember már. Azt hiszem rögtön, az első este tudta, hogy el fog vesztetni. Nagyon szeretett. S ő akarta, hogy házasságunk titokban maradjon.

En következtem a vallomással. Elmondtam neki, hogy tudtunk házasságáról. November vége óta. De Bálint úgy érezte, hallgatnia kell; becsületből, tapintatból.

— Bocsásson meg, ha hibát követtünk el — fejeztem be, mert láttam, milyen szörnyű hatást váltottak ki belőle szavaim. Arca eltorzult, remegett az ajka, felindulásában alig tudott uralkodni magán.

— Nem igaz! Hazudik! — kiáltotta, ahogy a torján kifért és felugrott a fotelból. — És a terveink, ígéretei! November vége óta tudta! — hisztériásan felhevített és pár pillanatra elhallgatott. Arca égett, szeme vad gyűlöletet sugárzott.

— Komádiázott! Bolondját járatta velem! Sohasem fog visszatérni. — Kétségbeesett, vad zokogásba fulladtak szavai és kezébe temette arcát. Aztán egyszerre hirtelen felegyenesedett, felém fordult és teljes erővel arcul ütött. Valamit mondott románul, nem értettem, csak az a szó ütötte meg fülemet, hogy „unguri“.

Egész éjszaka hallottam szaggatott, ideges sírását, csak hajnal felé csendesedett el. Másnap este levelet találtam asztalomon. Ő írta: Hűvösen, nyugodt hangú levelében bocsánatot kért tegnapi viselkedéséért s közlte velem, hogy délelőtt elutazott férjéhez Bukarestbe. Dobrescu válásuk elintézése miatt utazott a román fővárosba, valószínűleg még idejében érkezik. Sajnálatos tévedésről írt, keserű öngúnnyal emlékezve meg a Bálinttal töltött hónapokról. Pár sor volt a levél, de rövid, tömör mondatok, szűkszavú búcsú egy szerencsétlen kalandtól.

Két nap múlva megjött a leszerelési parancs. Otthagytam az elárvult vöröstéglás házat. A malomhídnál visszaniéztem. A román cseléd az ajtóban állt és bután vigyorogva bámult utánam.

Azóta hat esztendő telt el. Nemrég véletlenül megtudtam, Dobrescu pár éve meghalt s Viorika hozzámment egy bukaresti ügyvédhez. Gyereke is van tőle s azt mesélik, hogy boldog, megelégedett, asszony.

A történetnek van még egy halottja. Bálint, 1945 telén, a budai ostrom utolsó napján életét vesztette. Barátságunk az erdélyi bevonulás óta meglazult, az elmúlt években egyre ritkábban találkoztunk. Viorikáról nem esett szó köztünk többé.

Birkás Endre